

Na příště (10., resp. 11. 12. 2018):

- sonda **Karel Jaromír Erben - projít:**

- **Josef Jungmann:** *Historie literatury české : aneb, saustawný přehled spisů českých s krátkau historií národu, oswícení a jazyka* (2. vyd., [1849]/1851) – včetně Tomkovy předmluvy!! (zde: <https://archive.org/details/josefjungmannah00junguoft/page/n7>) (Michaela Kříženecká / Jiří Michálek)
- **Alois Vojtěch Šembera:** *Dějiny řeči a literatury české* (1869) – včetně Šemberovy předmluvy!! (zde: <https://archive.org/details/djinyeialiterat00emgoog/page/n4>) (Veronika Matějková / Veronika Vrábelová)
- **Josef Hanuš – Jan Jakubec – Jaroslav Kamper – Jan Máchal – Lubor Niederle – Jaroslav Vlček:** *Literatura česká devatenáctého století . Díl II. Od M. Zd. Poláka ke K. J. Erbenovi* (1903) <https://archive.org/details/literaturaeskde02hanuog/page/n8>) (Tereza Mrázová / Valentýna Žišková)
- **Jan Jakubec:** *Dějiny literatury české. Od nejstarších dob do probuzení politického* (1911) – včetně Jakubcovy předmluvy!! (zde: <https://archive.org/details/djinyliteraturye00jakuoft/page/n11>) (Barbora Prokešová / Veronika Dvorská)
- **Felix Vodička (red.):** *Dějiny české literatury II* (1960) (zde: <http://www.ucl.cas.cz/edice/dejiny/dejiny-ceske-literatury/127-dejiny-ceske-literatury-2>) (Julie Špínková / Barbora Hajžinová)

Edice (bilance/představení, problémy)

Program:

Konkretizace (kritéria, normy, očekávání)

Richard Weiner: Mezopotamie – úvaha nad texty umístěnými v tomto pdf

Otokar Fischer: Království světa – retrobi + knihovny (kamenné/digitální) + úvaha nad texty

Četba (garantovaná, moodle) Miltos Pechlivanos: Dějiny literatury, in Úvod do literární vědy [1995], eds. M. Pechlivanos – S. Rieger – W. Struck – M. Weitz, přel. M. Petříček, Praha 1999, s. 173–183 (Ester Kabelová / Josefína Mráčková)

Wolfgang Struck: Sociální funkce a kulturní statut literárních textů neboli: Autonomie jako heteronomie, tamtéž, s. 184–199 (Tereza Klabanová / Lucie Prokešová)

Aleida a Jan Assmannovi: Exkurs: Archeologie literární komunikace, tamtéž, s. 200–205 (Soňa Kremeňová \ Veronika Tomášková)

Edice (bilance/představení, problémy – 4 minuty, každý)

Weiner, Richard

G. [= František Götze] : Nová lyrika Richarda Weinerja [Ref.] / = Národní osvobození 8, 1931, č. 4, 4, 4/1 1931 /

[Rf: Richard Weiner, Mezopotamie / Básně / Praha, A.Srdce 1930]

Weiner, Richard

Jv. [= J. Vodák]: Různí básníci. Jirásek - Weiner - Vokáč [Ref.]

/- Česká slova 23, 1931, č. 5, str. 9, 6.1./

[Rf: Alois Jirásek, Básně. Praha, J. Otto; Richard Weiner, Mezopotamie (Básně) - Praha, Alois Srdce; Kará Vokáč, Pláč bez slz [Básně] - Plzeň, Odborná škola pokračovací]

Weiner, Richard

Jaroslav Goll : Básně. Uspořádal a poznámkami i dosloven opatřil Otokar Fischer. Praha, Aventinum 1930;
- Marie Calma [= Marie Veselá] : Rozhovory s Bohem. Praha, Petr 1930; - Richard Weiner : Mezopotamie. Praha, Srdce 1930; - Martin Rázus: O mne i o vás. - Černé roky. Praha, Mazáč 1930; - Stefan Krčméry : Piesne a balady. Praha, Mazáč 1930

Rf: J. B. Čapek; Literatura. Krásná /- Naše doba 38, 1930/31, č. 5, str. 306 - 308 /

Weiner, Richard

Richard Weiner : Mezopotamie [Básně]
Praha, A. Srdce 1930

Rf: A. H. [= Adolf Hoffmeister], Nové básně Rich. Weinerja (= Literární noviny 5, 1930-31, č. 6, str. 3-4)

G. [František Götze]: Nová lyrika Richarda Weinerja. Národní osvobození 8, 1931, č. 4, 4. 1., s. 4 jv. [Jindřich Vodák]: Různí básníci. Česká slova 23, 1931, č. 5, 6. 1., s. 9

J. B. Čapek: [Richard Weiner: Mezopotamie]. Naše doba 38, 1930/1931, č. 5, [únor 1931], s. 307

A. H. [Adolf Hoffmeister]: Richard Weiner: Mezopotamie. Literární noviny 5, 1930/1931, č. 6, březen 1931, s. 3-4

J. B. Č. [J. B. Čapek]: Richard Weiner: Mezopotamie. Čin 2, 1930/1931, č. 24, 9. 4. 1931, s. 570-571

- A. N. [Arne Novák]: Žatva lyrická. Lidové noviny 39, 1931, č. 296, 14. 6., s. 9
- Miroslav Rutte: Drei lyrische Porträte. Prager Rundschau 1, 1931, č. 3, 25. 6., s. 260-625, zde s. 262-263
- Grepl: Weiner Richard, Mezopotamie. Česká osvěta 28, 1931/1932, č. 4, prosinec 1931, s. 159

Weiner, Richard

Richard Weiner: Mezopotamie [Básně]
Praha, Aventinum Praha 1930

Rf: J. B. Č. / J. B. Čapek / Čin 2, 1930-31, č. 24, 570-571, 9/4 1931 /

hl

Weiner, Richard

Richard Weiner: Mezopotamie. Poesie. Praha, A.Srdce 1930

Rf: A. N. [= Arne Novák], Žatva lyrická (= LN 39, 1931, č. 296, str. 9, 14/6)

Weiner, Richard

Grepl : Weiner Richard, Mezopotamie [Básně] / Praha, A.Srdce 1930 / Poznámka / = Česká osvěta 28, 1931-32, č. 4, 159, prosinec 1931 /

[Odmítavý posudek, spíše kuriosita]

Weiner, Richard

ZADÁNO DO
DATABÁZE RET

Miroslav Rutte: Drei lyrische Porträts / Studie /
/-Prager Rundschau 1, 1931, č. 3, 260-265, 25/6 /

/ Stručná charakteristika tvorby V. Nezvala,
R. Weinerja a J. Hory /

2) dané texty si dohledat - https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skcp (periodika),

3) pročíst – identifikovat kritéria a rozdíly v hodnocení

+ Kramerius atd.

The screenshot shows the Kramerius website interface. On the left, there is a sidebar with the text "Typy dokumentů" and a search bar. Below it, there are two categories: "PERIODIKA (796/3730010)" and "MONOGRAFIE (11412/2997698)". A section titled "Co všechno digitální knihovna Kramerius obsahuje?" provides information about the digital library's content, including a list of documents in Czech and German. Below this, there are contact details for Kramerius, including an email address (kramerius3@nkp.cz) and a phone number (+420 221663244). The main content area on the right shows a search results page with a grid of book covers and a sidebar with filters for "Časová osa" (Time period) and "Vybrané" (Selected).

The screenshot shows the Digital Library of the Czech Republic website. The main content area displays a grid of book covers with titles and authors. The titles include "Bačky", "Ráplce: humoristický list obdivno lidu...", "Oh, Karl! Clap yo! hands...", "Davidova hospočka", "Malované mládež: humoresky ze života...", "Lidové noviny", "Ideály", "Stát Československý", "Má", "Když sluníčko svlí... verše", "Jak se dává divadlo?...", "Rovnost... list sociálních demokratů českých", "Duha", "Meine Kinderjahre: biographische Skizzen...", "Bráno", "Zpověď... vlastní životopis", "Bengalské ohně", "Druhý zřen... hra o 3 dějstvích", "Český kancional", "Graždanské právo...", "Graždanské právo: lekci, čtení na Ruskom...", "Graždanské právo: lekci, čtení na Ruskom...", "Kniha v době krise...".

The screenshot shows the Kramerius website interface, similar to the first screenshot. The main content area displays a grid of book covers with titles and authors. The titles include "Bačky", "Ráplce: humoristický list obdivno lidu...", "Oh, Karl! Clap yo! hands...", "Davidova hospočka", "Malované mládež: humoresky ze života...", "Lidové noviny", "Ideály", "Stát Československý", "Má", "Když sluníčko svlí... verše", "Jak se dává divadlo?...", "Rovnost... list sociálních demokratů českých", "Duha", "Meine Kinderjahre: biographische Skizzen...", "Bráno", "Zpověď... vlastní životopis", "Bengalské ohně", "Druhý zřen... hra o 3 dějstvích", "Český kancional", "Graždanské právo...", "Graždanské právo: lekci, čtení na Ruskom...", "Graždanské právo: lekci, čtení na Ruskom...", "Kniha v době krise...".

Nová lyrika Richarda Weinera.

Richard Weiner: »Mezopotamie«. Vydal nakladatel Alois Srdce v Praze 1930.

R. Weiner našel v nadrealismu básnickou koncepci, která mu podivuhodně odpovídá. Básník »Rozcestie a »šklebu« odevždy byl jaksi na předělu reality a neskutečnosti, odevždy potencoval skutečnost proudem visí, jimiž se jaksi vysvobozoval z pocitu trapné bezúčelnosti lidské a světové existence. Koncepce nadrealismu Aragonova a Bretonova jaksi jen usoustavnila jeho básnické pojetí a jeho lyrickou metodu, jak je to patrné z »Mnoha noci« a »Zátiší«. Poněvadž však tato koncepcie odpovídá důvěrně jeho básnickému nitru, není Weiner epigonem francouzských nadrealistů, nýbrž zachovává svou původní notu i úpornou formaci lyrickou, jak je známe z jeho »Rozcestie«. I jeho nadrealism má dvojitý tvář, jako ji měla jeho předešlá lyrika: na jedné straně je to proud nočních chimér, upírů, snů a visí, kotvicích ve vitální obraně odfikáním znaveného člověka, jemuž právě sen poskytuje možnost rozšíření a osvobození z nesnesitelného tlaku potlačených erotických komplexů. Na druhé straně je to melancholická uklidnělá idyla, psaná básníkem osvobozeným z tíhy nevyžitých instinktů. »Mnoha noci« stojí na jednom pólu (na tom běsovském), »Mezopotamie« na druhém (na tom idylickém).

Úvodní báseň »Snebevzeti slova Mezopotamie« je příkladná báseň nadrealistická. Je založena na dvojitým vidění: básník se dívá na náměstí svatého Augustina, na kostel, na sochu Johanky s mečíkem... ale jeho pohled náhle postřehuje za těmito realitami jiné reality, které jsou jím podloženy, jakýsi sen, jehož nedokonalým vtělením je to zřené, jakousi ideu, která byla prazdrojem reality, dno nádooby, které tkví kdesi ve vesmíru a jehož okrajem je ta zřená skutečnost: básník se jí dohmatává, když slyší očima a vidí sluchem — jde stále blíže k ní, až nahmatá ten sen, jenž je za skutečností, ten ráj, jehož obrysy prozírají za hranami reality. A vidí tu realitu nikoliv v tvarech a skutečnostech visuálních, nýbrž v znacích, symbolech, zkratkách: je to Mezopotamie, prapůvodní ráj světa, po němž stále toužíme a jenž nás stále plní závratí z nepostížitelnosti.

Lyrika tohoto svazku vytěžuje tento základní lyrický stav. Chytá parnatou látku snu, jenž je harmonickým spodním tónem trapných realit tohoto bytí. Jenomže už v žádné jiné básni nemá Weiner té prudkosti inspirace a žhavosti intelektuelní fantastiky, jež právě vykouzliše úvodní báseň: Tam, kde není té síly inspirace a té živelné bezprostřednosti lyrické, postihneme

snadno úžinu tohoto básnění, jež utíká od bezprostřední krásy světa do mlžin fantazie, jež se nenapájí vínem reality, nýbrž parnatým snem, jenž uniká a prchá do fikce. Věci tu nejsou věcmi, nýbrž značkami záhadných realit a nikdy tu nestojíte pevně ve skutečnosti, nýbrž máte pořád pocit nepevné půdy mlžiny pod nohou. A nevidíte pořád před sebou ani básníka samého: pořád se vám přetváří jako kouzelník. Anebo leze: pořád jaksi vyměňuje masky. To je úžina této lyriky: vyrůstá z úžasné problematičnosti lidského a světového bytí; básník nedovede prozítky do přímé krásy reality světa a duše — svět a duše se mu jeví v tisícerych maskách, jichž všech může použít — a on navléká sobě a světu masky, zří je v tisícerych tvarech, ale vždy stejně nepevných a marných, neboť mu schází primární síla, proniknout do žhavého středu jednoho jediného světa a jedné jediné duše. Toto zde není začátek. Je to dozrívání lyrické epochy. G.

Weiner, Richard

G. [≡ František Götz] : Nová lyrika Richarda Weinera [Ref.] / = Národní Osvobození 8, 1931, č. 4, 4, 4/1 1931 /

[Rf: Richard Weiner, Mezopotamie / Básně / Praha, A.Srdce 1930]

Richard Weiner: Mezopotamie. (Al. Srdce, Praha, 1930.)

Neklidný a stále hledající duch autorův, který ve svém záporu, vyjádřeném kubisticky, i ve svém dočasném kladu vyvrcholil prósamí válečnými, usiluje v nových pokusech o formální průboje, jimiž udržuje krok s nejmladší generací české poesie. Je zasažen stejně jako Nezval, Seifert a jiní vlivem dadaismu a surrealismu, avšak proti hravosti našich poetistů jest beznadějně proniknut mnoho vědoucí a celým srdcem žitou skepsí. Po zvichřených záblescích životního víru nyní verše umdlenosti a bolestivě nesignifikačních úšklebků. První, dlouhá báseň sbírky, »S nebevzetí slova Mezopotamie«, zachycuje svými opakovanými a násobenými rýmy velmi suggestivně fatalistický pocit času, bezútěšného, nekonečně obměňovaného a přece jednozvučného plynutí. Jiné verše jsou však čiré dada, a svědčí o aristokratismu autorově, který se necítí zavázán něco živého říci dnešním lidem. Nebo je přesvědčen, že ničeho jiného nejsou hodni?

... je často neucelný, je stavěn do vzduté pózy. F. L.

RICHARD WEINER: MEZOPOTAMIE. Praha, Aventinum.

Nová sbírka Weinerova není hlasem zmítané hrůzy z životní elasticity, spíše umdleným úšklebkem nad obrazem nekonečné bídy. Nelze upřít, že Weinerův životní pocit jest často, zvláště v první dlouhé básni, vyjádřen s pozoruhodnou sugestivitou hlubokého prožitku. Představa bezútešně

570

odbíjejícího času je tu zachycena poetickou metodou auditiva — neustále se vracející trsy monotonních rýmů — jsou zde účinnou realizací metafysického smutku. Žel že v následujících básních výrazová síla básníkova je nepoměrně slabší; intonace smutku je často nahrazena pohvizdováním sirého nihilismu a podmanivá gradace první básně jest vystřídána veršovnickou libovůlí. Così se chvěje za tím vším. Jsou to verše nad propastí, které se naprosto nesnaží o to, aby si udržely nějakou vzdušnou lehkost a stoupavost nad jícnem zkázy. Spíše jako by ji vyzývaly a hrály si s ní.

J. B. Č.

Nevypočitatelný Richard Weiner dovede vždycky překvapiti a tak po surrealistických mátohách skličujícího Zátíší s kulichem, herbářem a kostkami následuje nyní pařížské capriccio Mezopotamie, po joyceovsku spředené a schválně nerostřihané do pevných forem, které se mu vynořilo za slunného odpůldne z rozmarné svévole lehounkého opojení vínem, plodné nudy a ničím nerušeného pochodu asociativního. Ani tentokráte není zcela snadno sledovati na náměstí svatého Augustina nad sklenkou vína »cesty člověka mladého, v rozkoši chovalého«, který se tu patrně rozestoupil na osoby dvě, navzájem se ironisující a přece podnikající pospolu výpravu do záhadné Mezopotamie: sníme tu s očima otevřenýma. Rozumím-li správně úmyslně pythickému básníku, který si ze svých čtenářů tropí stále žerty, odváděje je schválně s cesty, jde o výlet do vlastních osmnácti let, jež se, podle motta cyklu, vyznačovala »zlou něhou, chtivým postem, žízni, která zamítá«; jest to však výlet spíše rozpustilý než sentimentální. Nedovedu Rich. Weinerovi vždycky postačiti a nevím také,

zda výsledek by byl hoden takového úsilí, ale podivuji se chvílemi bezprostřední čistotě jeho záznamů, s nimiž dovede zachytiti bezděčný návrat některých »leitmotivů«, spontánní názvuky slovních řad na lidovou poesii, formulovitou naléhavost obrazových i slovních obrátů. I když tápám, bavím se. —

Miroslav Rutte: Drei lyrische Porträts / Studie /
/ =Prager Rundschau 1, 1931, č. 3, 260-265, 25/6 /

/ Stručná charakteristika tvorby V. Nezvala,
R. Weinerja a J. Hory /

sie alle Theorie vergisst und sich einfach von den dunklen Strömen dieser ihrer romantischen Melancholie tragen lässt, die manchmal wie in der Bearbeitung des Calderonschen Schauspiels „Versteckspiel“ in einem trunkenen tropischen Rausch singen kann: es ist der Zauber von Küssen, die Abschied und Nähe sind, Nähe die gefährliche Ferne ist. Aus diesem zweiten Element von Nezvals dichterischer Persönlichkeit heraus sind die bisher besten seiner Werke entstanden: „Der wunderbare Magier“, der „Akrobat“, „Edison“ und „Schovaná na schodech“. In diesen Dichtungen hat Nezvals Vers oft eine zauberhafte Kraft: als ob die Welt sich in einer Traumfläche spiegelte, wo alles an seinem Ort bleibt und zugleich verfließt, wo jede Wahrnehmung sich mit der lyrischen Urfahrung des Herzens mischt und alle materiellen Dinge sich in ihre eigenen Schatten verwandeln. Der von engen Dogmen befreite und des Taschenformats ledig gewordene Poetismus verwandelt sich in wirkliche Poesie, in der der Dichter seinen Weltschmerz in so zarten, raffinierten und suggestiven Versen ausspricht, dass in der tschechischen Nachkriegslyrik nicht viel Ähnliches zu finden ist. Und in diesen Gedichten wird auch Nezvals morphologischer Zusammenhang mit der tschechischen Poesie erkennbar: vor allem mit der pastellhaften Weichheit Karel Hlaváčeks und mit K. H. Máchas „Marně volání“ („Vergebliches Rufen“). Nezval erscheint in diesem Zusammenhang als der Fortführer der tschechischen Dekadenz, die der Surrealismus dichterisch erneuert.

Richard Weiner

Richard Weiner ist eine der kompliziertesten Erscheinungen unserer Literatur: als ob das Doppelgänger-

tum, das Leitmotiv seiner Poesie und Prosa, seine ganze Seele durchdränge und in zwei Hälften spaltete, aus deren einer heraus er fühlt, wahrnimmt und lebt, während die andere analysiert, kontrolliert und verneint. Zwar finden wir in seiner Poesie auch den reinen Primitivismus demütiger Freude, aber gleich daneben Abgründe des Schreckens und Grauens, die sich bis in irgendwelche Tiefen des menschlichen Unterbewusstseins öffnen. Immerfort fühlt man, wie die menschliche Seele, die da in wilden Konvulsionen zittert, zugleich auf den Seziertisch gelegt wird, um den Mechanismus ihres Unterbewusstseins zu erforschen, aus dem des Dichters Entsetzen vor dem Leben aufquillt. Eine aufmerksame, scharf gespannte Stimmung liegt über Weiners Gedichten wie ein Nebel, in dem auch die Freude zerbrechlich und scheu wird. Bussfertigkeit wechselt ab mit Ausbrüchen jähler Verzweiflung, und der Blick des Dichters versinkt immer tiefer irgendwohin ins Innere, wo die zweite Seele des Menschen lauert, unnachgiebig, schicksalhaft und dunkel, die sich weder befehlen noch überlisten lässt.

Diese bange Stimmung, voll von peinigenden Vorwürfen und Lebensangst, die zum erstenmale in der lyrischen Sammlung „Rozcestí“ („Scheideweg“) ertönte, ist in dem Buche „Mnoho nocí“ („Viele Nächte“) zu einem Sabbath düsterer dichterischer Bildlichkeit gesteigert, die freilich öfters den Eindruck einer chiffrierten Poesie macht, zu der der Leser vergebens den Schlüssel sucht. Der Dichter spinnt sich hier in seine Zustände ein, wie eine riesige Spinne, die auf ihr eigenes Herz lauert. Alles verwickelt und kompliziert sich immerzu, die Bilder verschärfen sich wie in einer schlecht geschliffenen Linse, die Worte verknoten sich krampfhaft und gleiten aus dem ge-

genseitigen Zusammenhang, von einem trüben Strom dahingetragen, der unbekannt von wannen und wohin fließt. Man fühlt, dass irgendwer sich da von Leid gepeinigt herumwälzt, dass irgendwer da irgendeine Schuld beichtet, aber das ahnt man Schatten flüchtet, aber das ahnt man mehr aus dem Wirrwarr der stammelnden und harten Verse, die wie Alpträume wirken, durch die sich etwas Unflätiges und Grausames schleppt, das im Unterbewusstsein auf seine Stunde wartet. Mit diesem Buche ist Richard Weiner in eine Sackgasse geraten, in der die absolute psychische Poesie sich totläuft; der Kampf der Seele mit dem Dämon hinterlässt einen Trümmerhaufen von Vorstellungen, Gefühlen, Gesichtern, deren Sinn und Ordnung vielleicht allein der Autor kennt. Die dichterische Form wird durch Psychoanalyse zersetzt, das Resultat sind kreischende, verworrene Verse, die aufhören Poesie zu sein, weil sie aus den Gefühlserlebnissen keine dichterische Wirklichkeit geschaffen haben.

Den Ausweg aus dieser Krise, formal wie entwicklungsmässig, fand R. Weiner in seinem neuen Buche „Mesopotamien“, das zum Preis des Wortes geschrieben wurde „das da war am Anfang und durch das alle Dinge geworden sind“. Das Wort, um das es sich bei Weiner handelt, ist nicht das logische und dichterische Wort, sondern das mystische Wort, das unverhofft von irgendwoher aus unserer Urfremdung auftaucht, um die unteren Zusammenhänge aufzudecken und die magische Formel unseres Schicksals auszusprechen. Dieses Lied vom Worte ist ein Zauberspiel von Verwandlungen, wo Mensch und Welt miteinander Verstecken spielen. Prousts „temps retrouvé“ verwandelt den Dichter in den 18jährigen Jüngling, in dessen jungen Herzen zugleich alle späteren

Erfahrungen leben, die ihn schlecht gut und gut schlecht machen. Es ist ein Fallen nach oben, eine zweckmässige Bewegung ins Nichts, Gedanken die selbst denken und Gefühle die von selbst fühlen.

Weiners „Mesopotamien“ ist das interessanteste, komplizierteste und wunderbarste dichterische Buch, das bei uns in der letzten Zeit erschienen ist. Wenn man in der Dichtung von Polyphonie sprechen kann, so ist das typisch polyphone Lyrik: denn es ist ein ständiges Sichdurchdringen einiger heterogenen Gedanken und Vorstellungen, eine ständige Interferenz von Vergangenheit mit Gegenwart und von Bewusstem mit Unterbewusstem. Bei Weiner ist alles Vibration, Wirbelbewegung, die sich auf einen unbekannt Brennpunkt hin verengt. Weder Gedanken noch lyrische Zustände haben bei ihm feste Umrisse: es ist oft nur glühende Lava, die Gestalt durch Bewegung ersetzt. Seine Sprache hat manchmal eine zarte Melodik, die plötzlich mit krampfhaften Wortverknüpfungen abwechselfelt, und eine trockene Härte, die jeden Augenblick in Flammen auflodert. Weiner hat unstreitig in „Mesopotamien“ sein bestes lyrisches Buch nach dem „Usměvavé odřikání“ („Lächelnde Entsagung“) gegeben und darin neue Ausblicke in die Möglichkeiten der Poesie eröffnet. Es ist von kompliziertem Ausdruck, der glücklich das neue Lebensgefühl und die neue psychologische Wirklichkeit erfasst. Jedoch ist dieser neue Ausdruck nicht, wie öfters bei den Poetisten, auf Kosten der menschlichen Intensität und metaphysischen Spannung geschaffen, im Gegenteil quillt er gerade aus ihren Tiefen. Und die wichtige Belehrung, die Weiners „Mesopotamien“ gibt, ist: die Neugeburt des Wortes aus seinem mystischen Wesen.

telegantního čtenáře.

Dr. Jos. Staněk.

Weiner, Richard: Mezopotamie. Nakl. Alois Srdce v Praze 1930. Stran 64.
Cena ? Sbírká básní hypermoderního slohu. ● Jakýs rámec tvoří báseň I.
„Snebevzetí slova Mezopotamie“ (výklad titulu) a poslední „Míč“ se slovní
hříčkou na totéž slovo. Smysl básní, již sám sebou temný, jest ještě za-
temněn naprostým nedostatkem interpunkce. Verše nejsou ani zvučné,
čímž by se aspoň částečně dostalo oprávnění jejich nepravdivosti. Knihu
přečte se zájmem jen nejvyspělejší čtenář jako kuriositu. Typografická
úprava jest vzorná. Grepl.

Fischer, Otokar

Otokar Fischer: Království světa [Básně]
Praha, (Slunečnice) ~~1911~~

Grosman
11,5 u Svoboda 1911

Rf: Kamil Fiala, Knihy veršů / = Moderní revue,
sv. 23, 1910-11, č. 8, 400, 8/5 1911 /

O.Sch.

Fischer, Otokar

Otokar Fischer : Království světa. Básně. Praha, Grosman a Svoboda 1911 ; - Ladislav Quis: Písničky 2. vyd. Praha, Topič 1910 # ; - Arnošt Czech z Czechenherzd: Erotovy úsměvy. Praha, Janáček 1911 ; - Jiří Sumín / = Anale Vrbová / : Když vlny opadly. Praha, Otto b.r. ; - Jiří Sumín : Poupata. Praha, Vilímek 1911 ; - Karel Červinka : Dědicové. Praha, Otto b.r.

Rf: - ejč- / = Jan Krejčí / Literatura. Krásná. Nezdá se ... / = Naše doba 18, 1910/11, č. 11, str. 864-866 /

Fischer, Otokar

Otokar Fischer: Království světa [Básně]
Grosman & Svoboda, Praha 1911

Rf: / = Elme Novák / / = Přehled 9, 1910-11, č. 26,
364-365, 24/3 1911 /

-it-

Fischer, Otokar

Otokar Fischer: Království světa [Básně]
/Slunečnice II, sv. 5/ Praha, Grosman a Svoboda 1911

Rf: F. X. Šalda / = Novina 4, 1910-11, 313-314 /

Fischer, Otokar

ZADÁNO DO
DATABÁZE RET

① [=]: Výber lyri-
ky - Mladé básně [Ref.] [= Čas 25, 1911, č. 106, str. 4-5, 16/4/]

[Rf: Česká lyra. Nárys české lyriky novodobé.
Uspeř. F. S. Precházka. Praha, Unie 1911; Otokar
Fischer, Království světa. Básně. Praha, Grosman
a Svoboda 1911]

Precházka, František Serafinský; Fischer, Otokar
Z.S.

Fischer, Otokar

Otokar Fischer: Království světa. Básně.
Slunečnice, knihovna Noviny roč. 2, sv. 5.
Praha, Grosman a Svoboda 1911.

Rf: Antonín Veselý: Z hrušnického trhu
(= Národní listy 59, 1911, č. 106, 16/4)

K. F.

Fischer, Otokar

P.F. [= Petr Fingal]: Referáty.

[= Hlas národa 25, 1911, č. 106, příloha
Nedělní listy, str. 4-5, 16/4/.

[Rf.: Otokar Fischer, Království světa. /Básně/.
[Slunečnice v knihovně Novina, roč. II, sv. 5/
Grosman a Svoboda 1911; Václav Stech, Koleje.
Maloměstská událost. [Román.] Druhé vydání. Praha,
J. Otto].

sk.

KNIHY VERŠŮ

Miniaturní sbírka prvých prací p. Otakara Fischera [*Království světa*, Praha, Slunečnice] může být ceněna pouze jako praeludium na klavíru možnosti, dosud nezcela zladěné a vyrovnané. Jako lehké večerní impromptu je thematem, plným kladů, jako definitivní sonata plna negací. Dilemma je v poměru myšlenky k realizaci a látky k tvaru, a tento poměr není bez zajímavosti, neboť není tu naprostého nedostatku obou složek, ale jsou v antagonismu. Snadno rozeznáte passáže silně a zvnitřněle cítěné na dominantě nervosného pessimismu, tvořící brevíř intelektuálně komplikovaného neurasthenika, od mdlých a neosobních lyrických průměrů deskriptivních zevních popudů, je však nesporno, že tyto jsou formálně daleko vyspělejší oněch. Rozumím-li správně suitě "Šilící malíř", je vedle básně "Pod obraz Rossettiho" myšlenkově nejdynamičtějším bodem knihy a přece umělecky selhává pro svou rozříštěnou formu, která připouští místy až pocit pouhé verbigerace ve službě rýmu. Tak vzniká zdání, že autor dosud dovede pouze tam stiiisovati, kde je citově nejméně účasten, ježto jeho essentielní a plně subjektivní citová dobrodružství mají pro něho dosud příliš přesvědčivý ráz suffisance. Takový výklad by byl asi nejpříznivější pro naději, již bych rád spojil s jeho uměleckým příštím. Knižka má tolik stigmat, jež nutí účtovat s ní mimo smutné rejstříky debutových efemer, že nelze dosti důrazně reklamovati autokritiky autorovy, by se uvaroval na příště tak scestných kroků k efektům mělkého impressionistického účinku, které diktují verše jako "Řinoucí třpyt" [již titul je jazykovým monstrem], nebo Hálka nedaleké a naivní reflexe lyrické jako osmi-verší "Hildě".

Sbírky veršů jako p. Stanislava Popelky *Stíny a odlesky* [Chlumec n. C., Hoffmann] se stávají již vzácnými a náleží ke specii, jaká pozbyla již i komiky, a o jakých se mlčí, nikoliv ze soucitu nebo shovívavosti, ale s pocitem, který se nestará o plevel, pokud je dosti skromný a krčí se mimo cesty i lány v ústraní škarp. Leč nevlídná náhoda učínila, že se stala sbírka p. Popelkova prubířským kamenem literární solidnosti a kritické seriosnosti, o které se opírá expansivní jednotka,

LITERATURA.

Krásná:

Otakar Fischer: Království světa. Básně. 1911. (Slunečnice, Knihovna »Noviny«, ročník druhý, svazek pátý. Nákladem Grosmana a Svobody v Praze.) — Ladislav Quis: Písničky. Druhé vydání 1910. (Nakladatel F. Topič v Praze.) — Arnošt Czech z Czechenherzů: Erotovy úsměvy. 1911. (Nákladem knihtiskárny O. Janáčka v Praze.) — Jiří Sumín: Když vlny opadly. (Ottova Laciná knihovna národní, číslo spisu 234.) — Jiří Sumín: Poupata. 1911. (Nakladatel Jos. R. Vilímek v Praze.) — Karel Červinka: Dědicové. (Ottova Laciná knihovna národní, číslo spisu 233.)

Nezdá se, že by lyrický debut Otakara Fischera, jemuž dal hrdý název *Království světa*, měl zůstatí pouhou episodou, odbočkou od vlastního směru jeho literárních snah a cílů. Nejeví se pouhým zaneprázdněním, s jakým se někdy k poesii uchylují vědecktí pracovníci, nežádka s jakousi blahosklonnou povýšeností a s tím většími pretensemi. Verše Otakara Fischera ukazují, že má co říci a musí to vyslovit. Staví se tváří v tvář mladému životu, který před ním kupí řadu otázek a záhad, vášnivé radosti i citové rozvlnění; směle dává si k otázkám odpověď, smyslům podává se s vědomou rozkoší i klidným oddechem, a vždy s aristokratickou hrdoostí, která ne tuší, ale s jistotou již vidí budoucí vítězství svých závratných snů a tužeb. »Klekni a uctívej prostor i krásu — můj svět! Vesmír mi k snění a v zápas i v léno je dán«; »z milosti vlastní se staneme králi — a víc«; »mimo vás užaslé, hrdě a směle, podobna ptáku a vichru a střele, metou má kvadriga proletí«; »v mém srdci dřímá bestie i Dante, očistec, inferno, ráj a bůh a běs« — ze všeho toho mluví silné vědomí vlastní individuality, která chce něco vykonat, v níž není pathosu nebo fráse. Jest to kniha zaslíbení, jež vzbuzuje oprávněné očekávání.

Sáhneš-li po ní k *Písničkám*, jež znovu vydal Ladislav Quis, je ti, jakobys s horské výše plné strží a srázů sestoupil do ploché roviny, kam sotva zavane větřík, kde je rozhled nerušeně volný a přece oko nemá na čem se zachytit. Přes pečlivou úpravu básní jsou

— a tím i jeho autor, tvůrce Rojkův
— byl *špadkovým* typem. K to-
laidoyeru vrací se a uzavírá jej v kapi-
Namítá: »jsou slabosti vnitřní zá-
pouty, krise, které Plojhar odhaluje?«
praví: »Sny a činy Plojharovy zje-
até a vroucí lidské »já«, »já« sensi-
rci vysoce zjemněné a proto bolestně
dissonancemi života, ale zároveň
otvorené jeho hudbám a vzněco-
cký jeho velikými možnostmi! Tvrdí,
r sice podléhá, nikoli však z ne-
ní žiti, ale vnější silou, osudem, že
nem(?), kterému prý poměr mezi
jedincovou a malostí doby bere
linii, který však přes to je gestem
má všecku krásu tragiky. Pro vůli
i sebe« jest Plojhar jednou z nej-
ších knih v české literatuře. Krátce,
ovi jest Plojhar *hrdinou*; ba jde
že volá: Deset tisíc Plojharů by
historický den národa. Zeyer prý,
nesmírně jemným smyslem ple-
ysteria, proniká v Plojharovi k pod-
kletby, pozůstávající v nedo-
rosti pro vítězství a ponížení,
zdoru, v resignaci, již později
»Inultem«. — Jde o pojem
har jest na útěku, poněvadž ne-
ho prostředí. Nepochybně by ne-
meckého, ani francouzského —
t dle všech příznaků hrdinství,
á p. Marten, romantikem: hyper-
noho nervů, jemných nervů —
ot nemůže ukojiti . . . A že tento
je úpadkový, jest dnes již locus
statně poslyšme, jak p. Marten
uje v »Lyrismech a hodnotách«
vu, a nabudeme hned poněti
esistenční síle typu Plojharova:
činu, mocí a vzdoru, jsou mu
y a zmaru. Ničeho není v jeho
o, jako rozkoše odvahy, vzne-
ry, opojení božského násilí.«
oy deset tisíc Plojharů mohlo
rický den národa? — Ale není

také básnickou illusí — již i kritik podlehl,
že Zeyer v »Plojharovi« a v »Inultovi« pro-
nikl k podstatě národní kletby — již jest
resignace? Není podstatného rozdílu mezi
resignací Inultovou a resignací, která není
než houževnatostí, silou životní v nejděsněj-
ších katastrofách — našich sedláků a tajných
kacířů doby protireformační? Kde jinde v lite-
ratuře nalezneme doklady pro resignaci typu
zeyerovsko-plojharovského? — což jest, tu-
ším, nutno, má-li býti pokládána za typickou.
Mám-li v zeyerovsky pojaté resignaci vidět
víc než náladu romantickou, mám-li v ní
hledati jakési příznaky račy, zdá se mi
blíže výklad semitským původem básnickým.
Ovšem není těžší a nebezpečnější otázky
u básníka pražského původu měšťanského,
na nějž tolik působila literatura světová! —
Já pochybuji o pronikavosti českého vlivu
v Zeyerovo citění náboženské a vracím se
k této otázce níže.

Pokračuje v kresbě literárního profilu
Zeyerova, praví jeho kritik, že jest Zeyer
znám a obdivován spíše po stránce »kulturního
a uměleckého přepychu své imaginace«
i pro »exotickou směs ženské něhy a vášnivé
vůle, severské melancholie a mučivého filo-
sofického neklidu, než jako askéta hlubokých
náboženských sklonů: tři rysy, které sou-
visí s plemennou složitostí jeho bytosti, v níž
se pojl latinský idealismus něhy a síly se
semitskou smyslností a snivostí a se slovan-
ským pochmurným mysticismem.

Část druhá (Formy) obsahuje estetický
rozbor forem Zeyerových, v něm se rád svě-
řují vedení p. Martenovu. V prvním zralém
díle Zeyerově, »Románu o věrném přátelství
Amise a Amila« vidí první z »Obnovených
obrazů«, genu Zeyerovi tak příznačného,
v němž jsou již naznačeny všechny různorodé
motivy jeho epiky. Pak již — až na
knihy konfessí, »Plojhar«, »Domu«, »Cho-
ráze« — básník různě kombinuje složky
svého umění, tu sesiluje živel epický, tu ly-
rický, méně kolorit dle prostředí, ale za-
chováváje všude náladu, ovzduší, sensibilitu

i metodu tvorby. Tuto »velkolepou jedno-
tvárnost celku« vykládá p. Marten »citovým,
téměř pudovým vztahem básníka k jeho lite-
rárním formám, jichž vědomě a účelně ne-
kultivoval, ale přizpůsoboval je neměnnému
psychickému proudu, ovládvajícímu jeho obraz-
nost.« Demonstruje pak, jak lyricky pře-
podstatňoval formy, na jeho poesii drama-
tické i epické, při čemž odbočuje k hodno-
cení jeho epiky, v níž vysoce si cení »Če-
chova příchodu«, dosud nedoceneného, hledá
podnět k veškeré jeho epice v cyklické
idei »Legendy věků« romantiků francouz-
ských a chválí, že svým lyrismem jest Zeyer
blíže hudebním interpretům (u nás Smeta-
novi a Fibichovi) této ideje, než francouz-
ským ideologickým (Hugo) — velmi zajímavě
hodnotí i »přepychovou prósu« »Obnovených
obrazů«, již klade vedle »dekorativních novell«
T. Gautiera, vedle »archaeologických mosaik«
Flaubertových a »hieratických obrazů« Vil-
liersa de l'Isle-Adam. Nesouhlasím však s jeho
míněním, že »Zeyer stvořil neméně pravdi-
vou vidinu přešlých věků než Flaubert, ale
idealisanou velkými freskovými tahy snů.
Od velebitele uměleckých fikcí, podceňujícího
realitu, jsem spíše čekal, že dovedí, kterak
Flaubertův pokus o dokumentární román
historický byl uměleckým omylem; ale o pra-
vdivosti Zeyerových kulturních obrazů jest
těžko mluvit. Příbuznost s Villiersem de
l'Isle-Adam jest ovšem nápadná, a rozdíl
v rysu krutosti u francouzského idealisty
jest dobře postižen. — Také stylově jest
Zeyerova tvorba málo diferencována: problém
jeho stylu jest barevný a plastický — básnik-
malíř! — nikoli rytmický. Jako Jiří Karásek
nalézá p. Marten v díle Zeyerově praerafae-
lismus a odstavec tomu věnovaný jest pěknou
srovnávací studií.

Dokončení.

POESIE.

Otokar Fischer: *Království světa*. »Sluneč-
nice« ročník II. sv. 5. Lyrická knížka
p. Fischerova posud sice jen napovídá, ale
náповědi ty skytají pohled v intenzivní vnitřní

život, jemuž skepse a cynism jsou jen formou odboje a zvláštním způsobem, jakým se domáhá autor kladných hodnot a postuluje je. Jsou místa v knížce p. Fischerově, v nichž vše to zhluboka a v nichž vyvážené slovo nese jízvy jako ze zápasu — místa mně nej-sympatičtější. Jen výjimečně má básnické slovo p. Fischerovo účel dekorativní; většinou jest exponentem dramatického boje a tragického zápasu a nese na sobě ráz vnitřní nutnosti a tím první podmínky stylovosti. Pan Fischer zřejmě touží sevřítí nejtěsnějším objetím vrcholný dramatický stav vnitřního napětí nebo přelomu a neleká se někdy pro to ani násilností ani nejasností. Snad bylo by možno z většího odstupu vytěžiti umělecky z procesu více, vyzískati z něho bohatší a vyšší možnosti výhledové a tím i klidnější a kladnější prvky stylové — ale i způsob p. Fischerův má své kouzlo, jako je má každé nebezpečí. Zřejmý sensualism p. autorův není epikurejský, nýbrž má patrné rysy dynamiky i heroismu a v posledních číslech knihy nalézá si pro své kladné naděje a jistoty výraz často velmi zhuštěný, vykašený a ryzí. Není mně nemožno minouti mlčky z těchto básní na př. »*Evangelium*«, v němž došly vnitřní jistoty autorovy formy snad nejtypičtější a nejprůhlednější, která má z horských křišťálů i tvrdost i mihotavou záři i uza-vřenou přisnost a zákonnost:

Zrozená k velkému štěstí! svou vůli,
svůj cit
v oku mi rozsvět a zázraku půli
máš mít.
Bláženým ostrovům v tajemnou dáli
pojď vstříc.
z milosti vlastní se staneme králi —
a víc.

Zde pokryly se dokonale melodiika lyrická i logika dramatická a stvořily báseň, která má naději přežít mnohé, co vystupuje dnes s nároky mnohem většimi. A jsou ještě jiná čísla v knize — »*Píseň života*«, »*Nad Sils Maria*« na př. — v nichž vnitřní hrdość a síla v dobrém smyslu slova moderní rozta-vila se a přelila se beze zlomků ve vnitřní

melodii básnickou. Zde jsou tóny, které nezazněly posud před p. Fischerem v moderní lyrice české v této bojovné kráse a epigramatické zhuštěnosti, a za ně budiž mu náš dík.

F. X. Šalda.

Česká lyra. Nárys české lyriky novodobé. Uspořádal Frant. S. Procházka. Nakladem »Unie«. Anthologie moderní poesie české, která objímá její vývoj od Nerudy a Háška do dní nejposlednějších a podává ukázky asi ze 150 veršovců, sleduje, jak praví v úvodě jejím pan pořadatel, dvoji cíl: registrační a popularisační. Registrační, to znamená p. Procházkovi: narýsovatí celkovou evoluci moderní poesie české a podepřítí ji největším počtem jmen básnických nebo veršovníckých. Autor snažil se dáti svému výběru nejprve jakýsi podklad filosofický tím, že utřídil látku v šest kapitol ideových: I. Život, láska a píseň; II. Vlast a svět; III. Příroda, krása, umění; IV. Společnost a práce; V. Pravda a moudrost; VI. Bůh, věčnost a záhrobí. Do těchto kategorií rozdělil pak všecek vybraný materiál chronologickým pořadem: na prahu každé kategorie stojí Neruda některou svou básní a na konci pánové nejmladší jako Martínek, Sula, Trýb, Broman, Karel Šelepa a j. Nejprve jest třeba uznati opravdovou lásku a péči, s níž se podjal pan pořadatel svého úkolu; pročel obětavě řadu knížek ceny často velmi pochybné a odevšad snažil se zachrániti nejvíc, co se zachrániti dalo. Mé stanovisko k anthologiím jest však z principu málo vliďné: viním je a tuším ne oprávněně, že veliké básníky zmenšují a malým básníkům dávají jakýsi illusorní význam, kterého nemají. Velký básník chce býti čten v celku, v celém díle, v celé knize. Velikost jeho jest ne v detailech, ale v celkové architektonce, ve vnitřním dramate a jeho peripetiích, jichž dvih i klad ztělesňuje ve své knize. Anthologie, jak známo, není možno dělati s užitkem z epiků Homera nebo Mickiewiczze, Lamartina nebo Puškina; ale i velcí lyrikové jako Goethe, Shelley, Lermontov, Baudelaire pochodí při nich vždy špatně:

zdrobáují je a staví j mnohem menších, než týmž úzkým zorným úhlem malé zorné pole. A ta že v snesitelnou báseň jednu snesitelnou báseň nenapsal žádného cíle, žádné opravdové a žádné Svedl jen několik viorických střípků, z nich náhodou zaokrouhlené a vyloupnouti snaživé z jeho knižní mosaiky

Soudím však nad tím jmen často umělecky a místy i znemožnil vlastní úkol: podati poesie české. Pan Prateria bez rozmyslu a bylo by sice možno p není-li vnějškové a v vnitřní lyrický proces na př. hymnickou kosmickou. Jak tu m na opravdové vývoji černí, ukázati pan lyrických, seřaditi odstiniti jednotlivá a odlišiti jednotlivé př. žebříkem: Ner Zeyer, Březina, Bojk nevidíš lesa a pro tř ných jmen nemůžeš

Pro účel anthol také nemalou škoc našich básníků mo nepřáli si, aby b lyře« — stanovisk i svým zásadním o borům«. Jinde zase svou anthologii o i o nejednu význa minuv některé mo leželo všim vnitř »nárysu české lyr pena jest na př. b

LITERATURA

Otakar Fischer: **Království světa.** Básně. »Slunečnic«, knihovny »Noviny« roč. II. sv. 5. Nákl. Grosmana & Svobody v Praze 1911. Str. 38.

Tenoučká debutní sešitek veršů Otakara Fischera upoutá, avšak nepřekoná.

Upoutá svou opravdu obdivuhodnou hotovostí formální, která úspěšně se odvažuje i na složitější útvary rytmické a strofické; svou básnickou jistotou, jež ovládá oba protilehlé póly lyriky, lehkou píseň i reflexivní skladbu; svou mocí nad slovem, která dociluje silných účinků volbou epitheta, důsledným provedením i vystupňováním obrazů, břitkou antithesí veršovou. Otevřeme knížečku na kterémkoliv místě a vždy řekneme: hle, básník, rozumějící znamenitě svému uměleckému nástroji, milující jej od daně a přijímající jej z rukou skutečné kulturní tradice! Není věru všedním zjevem setkatí se v sbírce prvotin s básníkem, jenž by byl do té míry uvědomělým artistou, jako tuto Otakara Fischer, a zcela ojedinělým případem z literární praxe zdá se nám cyklus »Šilicí malíř«: kdežto kde který lyrik debutant opěvuje dobrodružství svých citů, svých vášní, neb svých nervů, své mentality, Otakar Fischer proměnil v lyrickou tragodii ryze umělecká dobrodružství své smyslovosti a napsal tu — dovolte ten paradox — velice barvitě, velice vášnivě, velice hořečné monodrama noetické. Tento vystupňovaný a chvílemi až rozkošnický dar formální není naprosto jen dědictvím složitě a zralé již lyrické tradice české posledního čtvrtstoletí, nýbrž zároveň i bytostným sklonem poetovým, kusem jeho nejvladnější duševní podstaty, jedním z pevných kořenů, slučujících jej s uměním vůbec.¹⁾

¹⁾ Netvrším, že Fischer zvítězil nad formou všude bezvýjimečně; sem tam připlepěl se mu af laxností af chvatem rýmy nezvučné a hluché. Tak delikátně myšlené šestiverší »Rinoucí třpyt«, trpí dvojnásobnou kakofonií: »pěníci vodu přikloň k rtu, své šláře prosvitavě rozviň, vlas rozpust k půlnočnímu křtu a v mlhy stříbrné se rozplyň.«

V básni »Kolo vzpomínky« čte se tvrdý a mrtvý verš »a velkých slibů povrhovatel«. Ale to jsou jenom výjimky.

A přece verše Fischerovy nepřekročily svojí hutné formy. V přemnohých básních jsou to často právě ony, kde poeta nezpracováno, co neproměnilo se z rýmu v básně ty pak nezmocňují se představy střední a suggerují silou, jež jest vlastně jemstvím hlubšího úspěchu lyrického. Tančící »Rusalky«, ve dvou úsečích slohových daktylech »Světél jizdy«, »Písni života« a v několika odstředivých lících malíř zaklel nás O. Fischerem, a pak se odevzdáváme rádi a plně do hůlkou lyrického černokněžníka do svých zhuštěné a syté, rozmarné a zamýšlené. Ostatní skladby, a to tím více čím rozmanitější nás prostě zajímají: pozorujeme z jisté stance arrangement náladové (»Pohledy« »Vineta«, »Smrt aristokrata«, »Jeme pozorně důmyslné gradace obrazů a stav (»Park bláznů«, »Černá hlava«) nahlížíme s porozuměním, jak básník své reflexe (»Lidská komedie«, »Vzpomínky«) — leč nevzdáváme se, nedospěly ještě k definitivnímu útvaru, v němž by jako několik umeleckých písňových čísel, staly se čtenáři životním družstvím. Jsou to kovy — a jest Fischer, ctí, že jeho sbírka obsahuje vesměs kovy z ně strusky — které nezůstaly dost dlouho výhni neb do nich dosti nebušilo kladivo českého kováře: — a právě artista jako Fischer, jenž nad to jest štědře obvěšen autokritikou, by měl podávati vždy jen definitivní básně třeba pouze skupě.

Mnohé z čísel »Království světa« zamčeno jest pevně na zámek, ježž odemknouti díné klíč dosti rozsáhlé kultury: narážky na výtvarné, filosofické předpokládají u čtenáře nezcela všední znalosti. Závěrečná krásná litba lásky, »Pod obraz parafraze Rousseauova hlásí se již nadpisem jako parafraze Shakespearova ale i dvě čtyřverší »Nad Sils Maršským

Dva hlasy o německé kultuře slovesné. Německý vydavatel Shawův S. Trebitsch chystá trojdílné vydání dosavadních dramát irského básníka Shawa, aby napsal předmluvu k tomuto vydání. Důmyslný strůjce paradoxů na divadle i ve static poial úlohu tak, že zpovídá se ze svého, co dluhuje německé vzdělanosti; stat jeho poslední svazek odpověď na otázku, zač Shawo to opravdu soustavná odpověď na otázku od německého básníka »Člověka a nadčlověka« jakou svou soustavnost? Oyšem, musíme přes nebezpečí celkovosti a přes oprávněnou námitku porušení celkovosti a přes onoho článku přeskočiti celou řadu Shawových vtipných, nabádavých a protikladných románů: o romantice mravné a nemravné, o rozdílu mezi romantikou a bohému a volnou lásku v Anglii, ve Francii a v Německu, o špatném provozování anglických her v Německu, o hříších a ctnostech Shawova vydavatele Trebitsche atd. Zde jen několik slov k otázce ústřední! Shaw bývá časem pokládán za jednoho z představitelů německé filosofie, jmenovitě Schopenhauer a Nietzsche jsou zhusta jmenováni jeho duševními předky. Ale ve své konfessi se Shaw o nich podobněj nezmiňuje. Za jádro svých znalostí německé literatury Shaw prohlašuje díla Goetheova, Schillerova a R. Wagnerova; z autorů, jejichž názory značně soustavnější četby jejich děl, uvádí jmény Kant, Schopenhauera, Fichteho, Hegela, Feuerbacha, Lessinga, Lassalla, Helmholtze a Weismanna; opatrně a s určitostí mluví o mnohých svých současnicích. Silně ovšem měla německá literatura socialistická, inženýrská a vynálezová moderního Německa«. Také přitom, ač spíše sociologickým než socialistickým, velmi vtipně shrnuje svůj úsudek o tomto spise. »Shaw jest jedna z knih, jež změní ducha lidského, ať se dalí lidé přinutí, aby tu knihu četli.« Shaw mluví ještě povrchně o Jeanu Paulu a Grimmových pohádkách, jejichž autora (?) pok

ar Fischer: Království světa.
umělecká knihovna »Noviny« roč. II.
Grosmana & Svobody v Praze 1911.

čků debutní sešitek veršů Otakara
poutá, avšak nepřekoná.
s svou opravdu obdivuhodnou hoto-
alní, která úspěšně se odvažuje i na
tvary rytmické a strofické; svou
jistotou, jež ovládá oba protilehlé
v lehkou píseň i reflexivní skladbu;
nad slovem, která docíluje silných
bou epitheta, důsledným provedením
vám obrazů, břitkou antithesí ver-
vřme knižičku na kterémkoliv místě
me: hle, básník, rozumějící zname-
uměleckému nástroji, milující jej od-
mající jej z rukou skutečné kulturní
ní věru všedním zjevem setkati se
votin s básníkem, jenž by byl do té
omělým aristou, jako tuto Otakar
zcela ojedinelým případem z literární
se nám cyklus »Šilicí malíř«;
e který lyrik debutant opěvuje dobro-
vých citů, svých vášní, neb svých
e mentality, Otakar Fischer proměnil
a tragedii ryze umělecká dobrodruž-
myslovosti a napsal tu — dovolte ten
— velice barvitě, velice vášnivě, velice
monodrama noetické. Tento vystupňo-
hvilmi až rozkošnický dar formální
rosto jen dědictvím složitě a zralé již
radice české posledního čtvrtstoletí,
roven i bytostným sklonem poetovým,
no nejvlasnější duševní podstaty, jed-
ových kořenů, slučujících jej s uměním

vrším, že Fischer zvíťazil nad formou všude
ně; sem tam přiletly se mu at laxnosti at
řmy nezvačné a hluché. Tak delikátně my-
věru »Lisoucí třepe, trpí dvojnásob-
ně: »Spáná vodu přikloň k rtu,
vě ště hláse prosvítavé rozvíň,
vlas rozpuť k pálnocnému křtu
a v mlhy střídáné se rozplyň.«
slo vzpomínky, čte se tvrdý a mrtvý
řkých slibů povrhovatel. Ale to
významy.

LITERATURA

A přece verše Fischerovy nepřekona-
náše přes veškerou složitost a vytrženo-
svoji hutné formy. V přemnohých básních
jsou to často právě ony, kde poeta míra
soko — zůstává na dně cosi neroztaveno
zpracováno, co neproměnilo se z reflexe
riku, z myšlenky v hudbu, z představy v
básně ty pak nezmočňují se čtenáře bezpo-
střední a suggerující silou, jež jest vlastním
jemstvím hlubšího úspěchu lyrického. V
pěnách šumícího »Adagia«, v rudých kruha-
tančící »Rusalky«, ve dvou úsečných a po-
stých slokách, připsaných »Hildě«, ve více-
ných daktylech »Světle jízdý«, v hvězda-
»Písni životá« a v několika odstavcích »S-
licího malíře« zaklel nás O. Fischer, zve-
dávý milenec života, kladoucího složité otázky,
hůlkou lyrického černokněžníka do svých kruhů,
a pak se odevzdáváme rádi a plně do moci jeho
zhuštěné a syté, rozmarné a zamyšlené poesie.
Ostatní skladby, a to tím více čím rozměrnější,
nás prostě zajímají: pozorujeme z jakési do-
stance arrangement náladové (»Pohádka«,
»Vineta«, »Smrt aristokrata«), sledu-
jeme pozorně důmyslné gradace obrazů a před-
stav (»Park bláznů«, »Černá jízdá«,
nahlížíme s porozuměním, jak básník rozpřádá
své reflexe (»Lidská komedie«, »Kolo
vzpomínky«) — leč nevzdáváme se: básně
nedospěly ještě k definitivnímu útvaru stilo-
vému, v němž by jako několik jmenovaných
písňových čísel, staly se čtenáři životním dobro-
družstvím. Jsou to kovy — a jest Fischerovou
ctí, že jeho sbírka obsahuje vesměs kovy a žad-
né strusky — které nezůstaly dost dlouho ve
výhni neb do nichž dosti nebušilo kladivo básni-
ckého kováře: — a právě artista jako Fischer,
jenž nad to jest štědře obvěněn autokritikou,
by měl podávati vždy jen definitivní básně,
třeba pouze skupě.

Mnohé z čísel »Království světa«
zamčeno jest pevně na zámek, ježž odemkne jed-
diné klíč dosti rozsáhlé kultury: narážky knižní,
výtvarné, filosofické předpokládají u čtenáře
nezcela všední znalosti. Závěrečná krásná mod-
litba lásky, »Pod obraz Rossettiho«,
hlásí se již nadpisem jako parafrase výtvarná,
ale i dvě čtyřverší »Nad Sils Maria« jsou

Shawův S. Trebitsch
Shawa, aby napsal pře
Důmyslný strúje
pojal úlohu tak,
německé vzdělan
berlínské »
soustavná odpov
Německu — a kd
»Člověka a
Oyšem, musí
oprávněnou nár
člátku pře
nabádavýc
a volnou
špatném
o hříších a
Trebitsche atd. Zde
Shaw bývá
německé filosofie,
Nietzsche jsou zhusta jm
Ale ve své konfessi
Za jádro svý
Shaw prohlašuje díla
Wagnerova; z autorů
četby jejich děl
Fichte, Hegel
Lamalle, Helmholtze a W
mnohých svýc
Shawu literatu
N
čtetl v r
sociologickým
svůj úsude
jež změ
přinutit, ab
ještě

isto: získat na 120 tisíc židů
jejich energii, jejich houžev
nost, zkrátka jejich dobré
a nikoliv naposled jejich slo
českou věc, není práci bez
při nejmenším nezasloužila
české veřejnosti.

e Fischerovy nepřekona
rou složitost a vybrouše
. V přemnohých básních
vě ony, kde poeta mířil
a dně cosi neroztaveno a
proměnilo se z reflexe v
hudbu, z představy v ob
čtenáře bezp

Strana

Strana 365.

vlastně zhuštěným komentářem k Nietzscheovi; strofy »Hildě« nepochopí, kdo nezná »Stavitele Solnesza«, ba pravou chuť vstupní »Pisně moudrých panen« a cyklu »Šilicímaliř« pocítí teprve ten, kdo sledoval Fischerovy odborné studie filologické. Snad trpí básnická bezprostřednost těchto čísel touto složitou a raffinovanou podmíněností kulturní: ostatně primitivní čtenáři sotva vejdou do tohoto »Království světa«. Za to poskytuje vášnivé zasnoubení kulturní psychologie s lyrismem, kritické poučenosti se zpěvným darem, filologické lásky k slovu s básnickou mocí nad ním rozkošnou podívanou, již bychom neradi pohřešovali právě v naší literatuře, která má mezi básníky jména Zeyerovo, Vrchlického, Březinovo, tři poetů složitě inspirace kulturní.

*

Dva hlasy o německé kultuře slovesné. Německý překladatel Shawův S. Trebitsch chystá trojdílné

za nejzábavnějšího německého
niv se, že čte německé knihy
bec neumí pořádně německy,
hudbě. Hudba vůbec jest Sha
o Bachovi, Haydnovi, Moza
Straussovi tvrdí hudební Ir,
většina Němců. »Znám jejich
ckou literaturu anglickou a v
hradila slova pro mnohý úče
stanu a Isoldě« pokládá Sha
psati slovy opravdovou scé
prostředky vyrovnají se prý
dovi, natož Wagnerovi. Cel
wovo jako sprcha na něm
vlivu vlastní kultury za
zhusta pokládán za žáka
meziti to tvrzení.

Ještě daleko odmítav
Jiřího Brandesa, kt
počítávají, jehož sebrané
dánsky a německy, jemu
ilozofických mon

Z knižního trhu.

Otokar Fischer: *Království světa, básně*; vyšlo ve „Slunečnici“, knihovně „Noviny“, roč. II., sv. 5, nákladem Grosmana a Svobody v Praze, 1911. Str. 38, cena 70 h.

Při slabé účasti lyriky na literární produkci v posledním období je nám vítaný tenký sešitek básní Otokara Fischera, tím vítanější, protože se v něm s debutem pojí skutečný umělecký čin. Na zpustlé kolbiště literární vstupuje debutant nového, zvláštního typu. Víme, že společenské prostředí, jež nám reprezentuje, bývá v literární historii taktka všech časů označováno jako pole pro zivou lyrickou poesii nejméně úrodné, víme, že ovzduší studoven, do nichž se vědychtiví mužové dobrovolně zavírají, učinívše slib klášterní zdržlivosti ve všech životních požitcích, nepodporuje svěží vegetaci neklidného, temperamentního básnického ducha, spolu však vidíme, že svatý grál poesie ocitá se v poslední době často v rukou nehodných a bývá pošpiněn doteky samolibosti a neschopnosti duchů málo kultivovaných, že výtka, že naši básníci a spisovatelé jsou většinou lidé prostředního nebo nedostatečného vzdělání, nabývá v našem literárním životě čím dále tím větší ironické aktuality. Tento zjev není ovšem nový. V letech dvacátých a třicátých minulého století i před tím nebylo zvláštním úkazem, jestliže psal básně cukrář nebo truhlář a literární součinnost tříd svou kulturní úroveň nejméně interesovaných a třídami vůdčími utváří pojem úsilného překotného snažení v době našeho literárního obrození. Avšak dnes již máme svoje přísné požadavky pro takové ochotníky na scéně literární. Není-li samorostlého genia, nelze talent vypěstovati jinak než úsilnou, vážnou a soustředěnou prací uměleckou. Tolik třeba jednou otevřené říci všem našim mladším i starším diletantům, které ještě nestrhla nemsynlná, u nás tak dědičná a tak bedlivě staršími představiteli vštěpovaná manie velikášství. Všichni ti lenošící kavárenští povalečové, kteří náhodně a náladově sbírají paběrky ke svému duševnímu obohacení, kteří, otráveni nudou, plodí vtípy, usýchající jim jako slina na rtech, kteří se obelhávají falešnou povýšeností nad všemi vážnými pracovníky a při tom se brání, aby se nezakli vlastní nevědomostí, jsou konečně již jen kulturním příznakem naší doby. Jestliže se k nim obrácím, činím tak s vědomím, že nejmladší

generace literární v tomto semeništi diletantství vyrostla, že tedy v tomto typu tkví hlavní kořen zla, že se již nerodí u nás ani epigoni, jak již si stýskají vážní kritikové.

Náš debutant splňuje požadavek vážné soustavné práce na poli uměleckém, k jehož splnění se vylíčenému typu nedostává mravní síly, již zásadním uzpůsobením společenské třídy, kterou reprezentuje, především však pevnou půdou svého snažení, svým uměleckým základem. Tím padá spolu běžný předpoklad, pocíťovaný k vědeckým pracovníkům, kteří se pokoušejí na poli uměleckém. Jako každý umělecky založený duch, přináší debutant ve svém díle vše, k čemu dává mu život nejvíce popudů. Jako vědec, který se opravdově věnuje svému povolání, žije jistě především svým zájmům vědeckým. V mnohém jiném případě bylo by to výtka, avšak tu chtěla šťastná náhoda, že náš vědec chce býti vědcem v pravém vznešeném smyslu slova, že chce jím býti zejména ve smyslu „radostné vědy“ Nietzscheovy. Tu dílo básnické není vedlejším zaměstnáním, odlehlou lepší říší útočiště ze všedního denního života, nýbrž jde paralelně s dílem vědeckým, je buď souvislostí inspirovaným oddechem nebo naopak hutným kondensovaným širších, obecnějších, na poli vědeckém konstatovaných pravd. Kvantitativní nepoměr ke kvalitě díla, zkratkový ráz zakládací formule básnického slova v obou druzích, v lyrice náladové i lyrice hluboce reflexivní, kde se poesii se pojí filosofie, svědčí o autorově přísném uměleckém sebezapření. Snad také přísná autokritika spolupůsobila při výhěru jednotlivých čísel. Oboje je tu chvályhodné a utváří zvláštní subtilní dojem čistoty a organické krásy.

Ideově ovšem je tato básnická sbírka značně závislá na autorem zbožňovaném filosofu Friedrichu Nietzscheovi. Ve dvou základních tónech projevuje se tu Nietzsche: svou filosofii a svým osobním tragickým osudem, duševním aristokratismem a motivem šlehanství. Snad i formálně tu Nietzsche působil: slohem a volbou obrazů. Obé, ideové a snad i formální vliv Nietzscheův budeme konstatovati ve vlastním rozboru. Přes tyto závislosti zbývá knize ještě mnoho

vlastní lyriky milostné, přírodní i čistě reflexivní a cel-
lé dílo má ráz vlastního uměleckého posvěcení.

Lyrika milostná je zosobujícím prvkem v tomto
díle. Krystalisuje v „Evangelu“:

Vysoko na hory lidskou svou spásu sem veď:
Klekn a uctivej prostor i krásu — nůj světl
Vesmír mi k snění a v zápas i v léto je dán;
hmotu co prozářit mohu, mé jméno je pán.
Zrozená k velkému štěstí! Svou vůli, svůj cit
v oku mi rozsvět a zázraku půli miš mít.
Blazeným ostrovům v tajemné dáli pojd veštic,
z milosti vlastní se staneme králi — a via.

Zde projevuje se jasně povaha básnickovy lásky.
Není to odevzdání se milence, nýbrž v důsledku filo-
sofie Nietzscheovy povznášení milanky k sobě (na ho-
ry!). Milenka je zrozena k velkému štěstí, protože
on ji vyhledal, on, který povznáší nesnižuje se, je
aristokrat. Na vysokých horách ocitá se básník s mi-
lenkou ještě několikrát. Běl sněhu, ledovců má pro
něho zvláštní přitažlivost. V této průzračné sléte
vzplane k milence vášní (Nad Sils Maria), v téže slé-
te se s ní koučí (Adagio), když padá sněh, jde s mi-
lenkou do opuštěného parku a epřádá svou kouzelnou
symfonií v bělu (Pohádka). Ostatní čísla erotická roz-
víjejí se v duchu „Evangelia“ ideově. Básník je pový-
šený, skeptický. Skepsí v „Písni moudrých panen“,
které bdíce, zaspí svého příslibeného, básník sbírku u-
vádí, a tato skepse vrcholí v druhém rozloučení
„S bohem“, kde básník po odchodu od milanky chce
každému zpívat:

že každá láska náhodná je,
a tvoje láska byla blud,
že věrnost pro děti je báje
a věrnost tvá jen slepý vud,

Toliko v jediném případě se obrací k milence
přímo: „Hádě“, aby velebil milencinú víru jakožto
zázračnou hybnou sílu jejich společné lásky. Jinak
spolu prožívají nálady přírodní, při čemž ona jest
němým svědkem, jako v uvedené již „Pohádce“ a
v hluboce filosoficky založené „Resignaci“. Ve zby-
vajících dvou číslech je přímé erotické posláání za-
haleno: milostná touha neosobně v „Rusale“, ado-
race přeneseně v čísle „Pod obraz Rosettého“, odkud
je titul sbírky.

Lyrika přírodní nalezla tu několik jemných zá-
řivých čísel. Středá se tu pocit příliš subtilní a příliš
grandiozní: „Rinoceri tpytí“ a „Písni života“,
„Hudba noci“ a „Vinetou“. Malba portu v prvním
případě je kouzelnou hrou nuancovaných barev, než
působí na naše smysly zvláštní změnělou slasti.
Tak pocit římočeho tpytu je zachycen v šesti ver-
ších do nejméněších záchvěv světelných efektů:
křišťálová miska, nastavená „v úsvětj paprsk vodo-
trysku“, pěníci se voda, plovitavé závoje se roz-
víjejí, dívka rozpouští vlas a rozplývá se do stříbr-
ných mlh. Nebo pocit měsíčního svitu v letním
okamžiku, než se měsíce skryje do mraků, vykouzlí
ve fantazii básnickové nádhernou scéru, plnou lad-
ných barev a zvuků: na lodi Lumy pluje bard, který
úderem na štit dává znamení k započetí tudyby ne-
viditelných stříbrných strun, kol kolem čluny a na
nich královský průvod vesalů, královna kyne kněž-
nám ke zpěvu... V druhých dvou básních básník
zachycuje pocit široký a grandiozně zvlněný. Tak
v „Písni života“, kde při pohledu na hvězdné nebe
zdá se básníkovi, že duše jeho je řekou, která nebe
zrcadlí, zvláště však ve „Vinetě“. Kde básník stojí
nad městem, stopeným v mlhy a zdá se mu, že stojí
na pobřeží moře věčnosti; v posledním čísle vrcholí
básnickova nádhra slovní malby:

Vypluly tóny z vod. O v dóm to zvony zvon
svým zvukem dunivým. Z dob dávných dmy jdou -

Lyrika reflexivní je údrem knihy. Střežení
básně jsou ve středu knihy, drobnosti prokmitají
v ostatní lyrice. Jsou to především čtyři básně, které
pojí pycha duševního aristokrata tyu Nietzscheova,
a dvě básně, v nichž je zpracován motiv šilenství.
Tři drobnosti zbývající jsou pouhé úločky, které
jsou rozhozeny do milostné a přírodní lyriky ostatní
jako jiskry, aby uprostřed vznítily úděsný požár:
je to motiv prudkého pohybu životního v „Živé vodě“
a „Světle jízde“ a letný motiv šilenství v „Já ne-
pláči“. Ve zmíněných čtyřech básních tříd se du-
ševní aristokratismus postupem od jedné k druhé, ba
přímo jakýmsi naznačeným vlastním vývojem. Tento
vývoj vychází snad již ze „Šilicím malíře“, o němž
se zmíníme na konec, neboť kletba hmoty, třeba
v jiném pojetí, jest ještě v první z těchto básní,
v „Lidské komedii“. Zde básník si uvědomuje, že
na něm leží všeobecná kletba, avšak již v „Černé
jízde“, kde motiv prudkého pohybu životního jest
promyšlen ve své plně tragické síle, a divokou skepsí
líčí básník, jak jeho neklidný život je odlišný od
klidného, spokojeného života obyčejných smrtelníků,
jak je unášen v zmar rozbouranou tekou mezi ledo-
vými krami, kde ocitá se náhle vedle něho malenka,
kterou varuje, a jak na břehu stáhej se lidé, žijící
v bezpečí svých vědních životy. Vše povznáší se
v „Kole vzpomínky“ svou touhou po krásné smrti
„vyznavače radostné vědy“; přirozená smrt zdá se
mu „peklem nejžernějších muk“, protože člověk
v hodině smrti prožívá znovu celý život, proto
chce umřítí renadále, „slávy lhané borečkou“ se
zníčiti. Nejkřísěji vyslovil myšlenku krásné smrti
v „Smrti aristokrata“ Motiv šilenství je zpracován
v „Parku hláznů“ látkově, kdežto v „Šilicím ma-

líři“ má zvláštní vyšší uměleckou náplň. „Šilicím
malíř“ je básně vyšší kompozice, mohutného ideo-
vého rozmachu, básně, zachycující v jedenácti lyri-
ckých úločkách nejvyšší tragiku uměleckého tvo-
ření. Tato tragika je myšlena mnohem dále, než jak
ji Friedrich Hebel naznačil ve své pohádce „Ru-
hán“. Neboť od Hebelovy vychází: od slepých prstů
— k slepým očím. Toť smělé řešení nejvyššího
problému v umění: umělecké odpoistatnění krásy
od hmoty. Kletba hmoty, slepý smyslový požitek, je
tu základním motivem. Šilenství pak tu hraje roli,
která se mu často přisuzuje, tragickou roli nejvzne-
šenějšího lidského zápasu, zápasu s tajemstvím, ne-
známem. Básníkuv dvojník je v podstatě spíše ono
Náchovo „nic“, než Hebeluv příznak v „Rateliftu“.
Zdá se nám, že v této vrcholné básni je mnoho vy-
kombinovaných ideových podnětů, avšak snad jen
na pohled. Na pohled je také díkce suchá a neoži-
vená. V podstatě však je to sloh mnohobohatný,
spíše zkratkový, než uměle a prázdně rozšířený.

Tolik umělecké krásy a ideového bohatství na
čtyřiceti osmi stránkách, kde čísla obrajují často jen
čtyři neb šest veršů. Celkový obraz básnické sbírky
je organický jak ve vnitřním ústrojí ideovém, tak i
ve vnějším pořadu jednotlivých čísel. Vidíme, jak
bolestná skepse a teskné snění prodly obnám vše-
lidské tragiky a změnily se v adoraci nadzemské
krásy a v rozkoš vysávání nejméněších krás
z plodu života. Vzácný obraz!

Antonín Veselý,